

| Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande |
Kandidatuppsats 15hp | Utbildningsvetenskap avancerad nivå – mot
förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år | Höstterminen 2013 |

Förberedelseklassen & förflyttningen till den ordinarie klassen – En kvalitativ studie av fyra flyktingbarns skolupplevelse.

Av: Amanda Kasten
Handledare: Florence Fröhling

Abstract

The preparatory class & the transfer to the ordinary class – a qualitative study about four refugee children schoolexperience.

Author: Amanda Kasten

Supervisor: Florence Fröhling

Term: Autumn of 2013

The aim of this study was to get insight into refugee children's perception about experience of the preparatory class, the transition to the ordinary class and the ordinary class. To get access to my informant's perspective and also to get a more profound understanding of their experience, I oriented the study in a qualitative approach. This study will highlight the refugee children's personal experiences and their point of view regarding the schools preparatory class, ordinary class, together with other pupils behaviour against them in the social interaction. The study is based on the qualitative interviews of four refugee children attending the class 7 and 9, two girls and two boys. The result of the study has been analyzed with a sociocultural- narrative- and a hermeneutic perspective in order to answer the study's questions.

The study shows that the refugee children experienced the time in the preparatory class as positive. They partially developed their Swedish language and felt a strong belonging and solidarity towards their class mates. The transition from the preparatory class to the ordinary class is described as partially problematic, as they felt that they were partly socially excluded. The refugee children's descriptions of the school situation can be interpreted as pedagogical and socially exclusion. A conclusion from this shows that preparatory classes activity must be more reflect upon how the newly arrived experience their situation in school. A development is needed and the school staff need to reflect upon their tutoring and what approach that needs to be used on the newly arrived.

Keywords: Preparatory class, ordinary class, experiences, refugee children, integration and exclusion.

Nyckelord: Förberedelseklass, ordinarietklass, upplevelser, flyktingbarn, integrering, exkludering.

Förord

Skrivningen av detta examensarbete har varit en väldigt spännande resa för mig och det är många personer som har varit delaktiga under skrivningens gång. Därför vill jag börja med att rikta ett stort tack till dem fyra informanterna som tog sin tid att låta mig intervjua dem samt deras utlåtanden av deras personliga upplevelser och erfarenheter.

Jag vill tacka min familj, min fästman och mina vänner som har stöttat mig och haft tålamod under forskningsarbetets gång. Ett stort tack till min handledare, Florence Fröhling, för all stöd och de positiva pushningar som jag har fått under denna studie.

Tack!

Amanda Kasten 2013-11-11

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Förord.....	3
1. Inledning och bakgrund.....	6-7
1.1 En skola för alla.....	7
1.2 Flyktingar.....	8
1.3 Förberedelseklass.....	8-9
2. Syfte och frågeställningar.....	9
2.1 Frågeställningar.....	9
3. Teoriansknytningar.....	10
3.1 Det narrativa forskningsperspektivet.....	10-11
3.2 Den sociala interaktionen (Socio- kulturella teorin).....	11
4. Tidigare forskning.....	12-14
5. Material och metod.....	14-15
5.1 Hermeneutiken.....	15
5.2 Kvalitativa arbetsmetoder.....	16
5.3 Kvalitativa intervjuer.....	16-17
5.4 Urval.....	17
5.5 Utförandet av intervjuerna.....	17-18
5.6 Estiska aspekter.....	18-19
5.7 Metoddiskussion.....	19-20
5.8 Flyktingbarnens kroppsspråk.....	20
6. Resultatredovisning.....	20- 21
6.1 Redovisning av intervjuerna.....	21

6.2 Isak.....	21-23
6.3 Josef.....	23-25
6.4 Maria.....	25-26
6.5 Jasmin.....	26-27
7. Analys.....	27
7.1 Flyktingbarnen upplevelse av förberedelseklassen.....	27-29
7.2 Flyktingbarnens upplevelse av förflyttningen till en ordinarie klass samt upplevelse av den ordinarie klassen.....	29-31
8. Avslutande diskussion.....	32
8.1 Förberedelseklassen.....	32
8.2 Övergången från förberedelseklassen till en ordinarie klass samt den ordinarie klassen.....	33-34
9. Slutsatser och fortsatt forskning.....	35
10. Käll- och litteraturförteckning.....	36-38
10. 1 Elektroniska källor (URL).....	38
11. Bilagor.....	39
11.1 Intervjufrågor.....	39-40
11.2 Mail till informanternas skolor.....	40

1. Inledning och bakgrund

I forskningsrapporten om nyanlända elever i den svenska skolan har sociologen Nihad Bunar (2010) sammanställt olika akademiska forskningsrapporter som har gjorts inom infallsvinkeln nyanlända elever i den svenska skolan. Forskningsrapporterna omfattar mestadels elevernas skolinledning samt elevernas fortsatta skolgång. Bunars (2010) varnar för att de flesta tillgängliga studier grundar sig på dikotomin normalitet och avvikelse. Bunar skriver att ”forskningen om olika aspekter av de nyanländas lärande är kraftigt outvecklad, såväl empiriskt, teoretiskt och metodologiskt som analytiskt” (Bunar 2010:84). Enligt författaren är de nyanlända eleverna utsatta dels för att den utbildningspolitiska diskursen utgått ifrån dikotomin vi och de, men även för att svenska skolans arbetsformer och pedagogik inte problematiserats (Bunar 2010).

Med hänsyn till detta kommer infallsvinkeln till denna forskningsstudie utgå ifrån flyktingbarnens egna perspektiv. Utgångspunkten är att försöka förstå vad flyktingbarnen anser utifrån deras egna erfarenheter samt upplevelse om vad man bör ta hänsyn till i arbetet med dessa barn. Detta kommer att studeras genom att försöka förstå, tolka och analysera hur flyktingbarnen upplevde förberedelseklassen, förflyttningen till den ordinarie klassen samt den ordinarie klassen.

Idag är Sverige ett mångkulturellt land och skolan speglar samhället som vi idag lever i. Varje år ökar antalet nyanlända barn i Sveriges skolor. Dessa barn tillhör olika delar av världen och kommer från olika kulturer. De nyanlända barnen har olika skolbakgrunder, vissa av barnen börjar skolan för första gången medan andra har gått i skolan innan de flydde till Sverige (Olgac 1995). Förutom de olika skolbakgrunderna kan barnen i förekommande fall utsättas för bristande duglighet när de väl börjar i skolan. Detta kan till exempel vara att lära sig ett helt nytt alfabet eller att ändra sin vana att skriva och läsa från höger till vänster till från vänster till höger. Att vara ett nyanlänt barn i ett nytt land där man inte behärskar språket och den nya kulturen kan uppfattas som påfrestande för dessa barn (Olgac 1995). Detta ställer högre krav på både skolorna och skolpersonalen att på bästa möjliga sätt bemöta barnen. Med hänsyn till detta bör de nyanlända barnen bemötas av kompetenta pedagoger som underlättar deras anpassning till den svenska skolan och det nya samhället som de nu lever i. I en av skolverkets rapporter betonas det att skolpersonalen som arbetar med de nyanlända barnen bör vara medvetna om att alla nyanlända barn har olika kulturella bakgrunder och kan lätt förvirras av de ”osynliga” normerna som finns både i skolan samt i samhället (Skolverket 2008:10–11). Utöver detta finns det inga riktlinjer för hur skolpersonalen ska arbeta med nyanlända barn och det är upp till varje kommun och skola att avgöra

hur de vill arbeta. Däremot har kommunerna och skolorna en skyldighet att ge varje elev individuella förutsättningar för att kunna nå och klara av kunskapsmålen för sin utbildning, vilket kräver en skola för alla (Skolinspektionen 2009:8).

1.1 En skola för alla

En skola för alla förutsätter alla elevers möjligheter till en likvärdig utbildning. Meningen är att ge varje elev förutsättningar för att kunna nå och klara av kunskapsmålen för sin utbildning (Skolinspektionen 2009:8). I skolinspektionens rapport beskrivs det hur viktigt det är att skolorna arbetar effektivt för att kunna främja varje nyanländ elevs utveckling så att eleverna så tidigt som möjligt når ett optimalt lärande, känner delaktighet i den svenska skolan och i det svenska samhällslivet (Skolinspektionen 2009:8). I rapporten beskrivs det hur viktigt det är att alla skolintroduktionerna anpassas efter varje barngrupps behov. Syftet med detta är att eleverna så snabbt som möjligt ska kunna delta i den reguljära undervisningen och börja i ordinarie klass (Skolinspektionen 2009:8). Följande citat från Lgr 11 stödjer skolinspektionens rapports avsikt om hur viktigt det är att undervisningarna anpassas utifrån (alla) elevers förutsättningar.

”Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper” (Lgr11:8).

Skolverkets rapport poängterar att inga elever ska känna sig misslyckade utan att eleverna har rätt att lämna skolan rakryggade och trygga i sig själva som individer samt i kunskapen de har fått tillgång till (Skolverket 2000:25). Med tanke på att styrdokumentet inte talar om hur undervisningen ska läggas upp praktiskt och vilka läromedel som ska användas så skrivs det i rapporten hur detta är de professionellas ansvar att bestämma hur skolans mål ska uppnås (Skolverket 2000:25). Detta ansvar framhäver lärarnas kompetens att kunna integrera alla elever i klassen i sin undervisning utifrån deras egna behov. Flyktingar hamnar i allmänhet i förberedelseklassen som en omständighet att kunna ge barnen strukturer i vardagslivet, lära barnen det svenska språket samt förmedla de osynliga normerna (Olgac 1995).

1.2 Flyktingar

Flyktingar flyr oftast från sitt ursprungliga land på grund av välgrundad fruktan för förföljelse. Förföljelse kan orsakas av deras religion, nationalitet, politisk uppfattning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp. På grund av detta kan flyktingarna inte återvända till sitt ursprungliga land (UNHCR).

Kjerstin Almqvist, forskare inom medicinsk psykologi, talar om att flyktingar för det mesta befinner sig i väldigt omvälvande perioder i deras liv (1990:13). Forskaren sätter ord på flyktingarnas situation och ger det en beskrivning på detta sätt:

”När man tvingas fly från sitt land förändras livet dramatiskt. Man skiljs hastigt från familjen och vänner utan att veta om man någonsin kan komma att se varandra igen. Man lämnar sitt hem och alla de föremål man har tillägnat sig. Man lämnar sin gata, den stad man har vuxit upp i, med alla dess dofter och smaker som är bekanta. Man lämnar den natur som representerar begreppet natur. Man lämnar det samhälle man kan orientera sig i och känna till, även om man försökt förändra det. Man lämnar det språk man delat med sin omgivning. Kanske lämnar man en politisk kamp som utgjort livets mening och innehåll” (Almqvist 1990:14).

I migrationsverket statistik framförs det att 43 887 personer sökte asyl i Sverige under år 2012, 16 893 av dessa individer var flyktingar som befann sig i dessa omvälvande perioder i deras liv (Migrationsverket 2012).

1.3 Förberedelseklass

För flyktingbarnen kan skolan betraktas som något värdefullt samt ge en framtidstro (Olgac 1995:5). I förberedelseklassen får flyktingbarnen en lugn skolstart i en mindre barngrupp, vilket ger lärarna en större möjlighet att möta varje barns behov (Olgac 1995:5). Barnen får en möjlighet att möta nya kamrater från olika länder vilket ökar deras kännedom och kunskap om andras ursprung. Under lektionstiden i förberedelseklassen får eleverna en möjlighet att lära sig fungera på ett demokratiskt sätt. Det kan ta lång tid för många flyktingar och kan kännas ovanligt, med tanke på att många av de nyanlända har gått i traditionella och auktoritära skolor (Olgac 1995:6). På grund av skolomväxlingarna som barnen utsätts för så ska förberedelseklassen skapa gynnsammare förutsättningar för de nyanlända i

den svenska skolan med dess arbetsmetoder, regler, förhållningssätt samt de grundläggande kunskaperna för det svenska språket (Olgac 1995:6).

2. Syfte och frågeställningar

Forskningens syfte är att undersöka hur fyra flyktingbarn resonerar kring deras upplevelser runt det svenska skolsystemet. Forskningen kommer att inriktas mot de fyra flyktingbarnens individuella upplevelser kring förberedelseklassen, förflyttningen till en ordinarie klass samt erfarenheterna kring den ordinarie klassen.

Målet med forskningen är att kunna öka förståelsen för flyktingbarnens skolsituation. Förhoppningsvis väcker denna forskning även andra diskussioner om nyanländas integrering i skolan samt om förberedelseklassen som verksamhet. Aspekten som jag kommer att förhålla mig till i studien grundar sig på den hermeneutiska epistemologin. Denna aspekt förutsätter att kunskaper som framkommer i forskningen ska vara användbar samt kunna leda till effektiva handlingar och bidra till att göra nyanländas tillvaro mer förståelig (Kvale & Brinkmann 2009). För att vara kapabel till att besvara forskningens syfte så kommer tre frågeställningar vara ledande under arbetets gång.

2.1 Frågeställningar

1. Hur upplevde flyktingbarnen förberedelseklassen?
2. Hur upplevde flyktingbarnen förflyttningen från en förberedelseklass till en ordinarie klass?
3. Hur upplevde flyktingbarnen den ordinarie klassen?

3. Teorianknytningar

Syftet med forskningen är att forska kring flyktningbarnens upplevelser och erfarenheter. Avsikten är inte att observera ett fenomen eller att sammanställa det genom statistiskt. Utan jag vill veta hur de fyra flyktningbarnen resonerar kring deras personliga erfarenheter. För att kunna belysa informanternas erfarenheter kommer jag att använda mig av empiriska studier och valda teorier.

3.1 Det narrativa forskningsperspektivet

Syftet med valet av det narrativa forskningsperspektivet är på grund av fokuset i inriktning mot berättandets villkor, struktur samt innehåll (Skott 2004:9).

Människan framställer sig själv och den värld hon lever i utifrån skildringar hon skapar tillsammans med andra. En berättelse går att avgränsa från övriga framställningar genom att den har början, mitt och ett slut (Skott 2004:9). Berättande skapar en meningsfull helhet där tid, mening, etik och identitet fångas och uttrycks (Skott 2004:9). I detta sammanhang lyssnar jag, tolkar samt förstår jag ord och handlingar i olika situationer och sammanhang. Vilket förblir omedelbart föremål för mina tolkningar. Den narrativa forskningen undersöker främst informanternas uppbyggnad och innehåll i sin berättelse (Skott 2004:9).

I boken ”Berättelsen praktik och teori - narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv” tar Skott (2004) upp forskaren Ehns resonemang om livsberättelse. Utgångspunkten i forskaren Ehns resonemang är att livsberättelser är fyllda av påståenden och värderingar som tecknar en bild och förståelse om själva informanten (Skott 2004:16). På grund av detta ses livsberättelser som både typiska och unika eftersom informanterna förmedlar sina egna värderingar och tolkningar. Resonemangen byggs på med den franska filosofen Ricoeurs resonemang som påpekar att berättelser består av kedjor av ord utifrån en kultur som skapas vilket vi försöker förstå genom att vara lyhörda (Skott 2004:16). Förståelsen handlar inte om att förstå en främmandes psyke bakom berättelsen. Det som förstås är inte först och främst den som talar utan det som det talas om, det vill säga den värld som berättelsen utvecklar (Skott 2004:16) . Det handlar inte bara om att förstå ett liv från början till slut utan hur individens liv samt handlingar i olika tid och rum tillsammans med människor kan tolkas (Skott 2004:16). Berättelsen innehåller informanternas emotionella förhållande till sina upplevelser vilket har

en stor betydelse för både berättelsens struktur samt vilka teman och händelser som väljs ut att beskrivas av informanterna (Skott 2004:18).

3.2 Den sociala interaktionen (Sociokulturella teorin)

En annan teori som jag kopplar till min forskning är den sociokulturella teorin, som grundar sig på utvecklingspsykologen Vygotskijs grundtankar om att lärandet sker i ett socialt sammanhang, där sociala och kulturella aspekter påverkar varandra. Anledningen till valet av sociokulturella perspektivet är på grund av att jag anser att teorin kommer att ge mig en användbarhet med tanke på att Vygotskij nämner att den sociala interaktionen är en viktig del i skolan. Jim Cummins, forskare inom pedagogik, är en som stöttar detta genom att säga att det mest avgörande elementet för elevers framgång är interaktionen mellan läraren och eleven samt eleverna emellan (Cummins 2001:93–105). När eleven känner att de får tillräckligt med respekt och bekräftelse från både läraren och klasskamraterna formas en känsla av inkluderande hos eleven (2001:93–105).

Till skillnad från behaviorismen ser man inom den sociokulturella teorin inte individer som passiva mottagare av intryck, utan som aktiva deltagare och även skapare av en social praktik. Samspelet utmärks som det centrala för lärandet. Eleverna lär sig inte av läraren som lär ut, utan lär sig utav varandra (Bråten 2009). På detta sätt ses lärandet som en ständigt pågående process där eleverna intar kunskaper genom samspel. På grund av att kunskapsöverföringen sker genom samspel kommer varje elev med ett unikt bidrag under samarbetet, där eleverna påverkar varandra i en ömsesidig assistans som var och en bidrar med utifrån sina egna förutsättningar (Bråten 2009:24).

Detta är jämförbart med min forskning med tanke på att flyktingbarnen sätts in i en förberedelseklass där de utvecklar sin kunskap med ett tryggt tempo, men sedan övergår de till en ordinarie klass där de tvingas att socialisera sig med barn som redan kan det svenska språket flytande. Detta kan ses som positivt med tanke på att den sociala interaktionen mellan eleverna uppfattas som det centrala för elevernas rådande kunskapsinhämtning enligt den sociokulturella teorin (Cummins 2001: 399).

4. Tidigare forskning

I detta kapitel ska jag redogöra för tidigare forskning inom mitt valda ämne. Forskningen kommer att sättas in i ett vetenskapligt sammanhang genom en översikt av de närliggande studier som har behandlat ämnet flyktingbarn. Detta medför en ökad kännedom om vad som har skrivits samt vilken infallsvinkel jag har valt att förhålla mig till.

Ulrika Wigg, forskaren inom beteendevetenskap och lärande, ambition är att tolka utifrån olika synvinklar hur flyktingbarnen upplevde det att börja i en ny skola i ett nytt land. Hon redogör i sin avhandling hur människor som är i flykt och som lever i exil ofta uppmärksammas i exempelvis massmedia, med avsikt att synliggöra hur de far illa och behandlas orättvist (Wigg 2008:5). Wigg förklarar att detta är ett oerhört viktigt perspektiv att uppmärksamma men att det däremot finns andra perspektiv som är värda att diskutera och sätta uppmärksamheten på (Wigg 2008:5). Vidare påpekar Hon att flyktingar inte enbart är offer och att alla flyktingar inte har samma upplevelser, trots bilden som överförs via media. Hon anser att det är viktigt att understryka att alla flyktingar inte kan betraktas som en enhetlig grupp som talar med en och samma röst (Wigg 2008:5). En annan likartad uppfattning kan hittas i forskaren Marie Hessles doktorsavhandling (2009). Hessles gjorde en tio års forskning om ensamkommande barns levnadsförhållande samt deras möjligheter till studie. Forskningens syfte var att söka kunskap om hur ensamkommande asylsökande barn hanterade olika utmaningar efter permanent uppehållstillstånd i Sverige (Hessle 2009). Forskningen pågick under tio år vilket fullgör hela studiens karaktär. Hon fick på detta sätt goda möjligheter att studera vad som hänt med de ensamkommande barnen över tid samt få varje enskilt barns röst att bli hörd (Hessle 2009:141). Meta Cederberg, forskare inom utbildningsvetenskap, skrev en närliggande avhandling. Hon inriktade sig på att få fram kvinnornas perspektiv på skolkarriären samt deras möte med den nya svenska skolan. Cederbergs syfte är att få nyanlända kvinnors röst hörd samt att framhäva deras individuella upplevelser kring deras möte med den svenska skolan (Cederberg 2006:42).

Wiggs syfte med sin avhandling är att belysa, analysera och diskutera hur unga människor berättar om sina erfarenheter av att tvingas till flykt från sitt hemland och börja om i ett nytt land under sin skoltid (Wigg 2008:6). Avhandlingen bygger på att alla flyktingar inte har samma upplevelse och liknande bakgrund. Hennes avsikt och ambition är därför att skildra några av de variationer som finns (Wigg 2008:5). Hessles syfte var att söka kunskap om hur ensamkommande asylsökande barn hanterade olika

utmaningar efter permanent uppehållstillstånd i Sverige (Hessle 2009). Hessles avsikt med avhandlingen är att söka efter kunskap om ensamkommande asylsökande barns individuella levnadsförhållanden i sitt ursprungsland, deras personliga anledningar till flykten till Sverige samt hur de socialiserades i det nya landet (Hessle 2009:5). Cederberg valde att inrikta sitt syfte på kvinnornas perspektiv. Avsikten för Cederbergs avhandling är att identifiera och belysa förhållanden på olika nivåer som mobiliserat eller begränsat utvecklingen av skolkarriären för kvinnorna i studien (Cederberg 2006). För att kunna undersöka forskningarnas syfte och avsikt har samtliga forskare använt sig av kvalitativa empiriska material. Wigg (2008) och Cederberg (2006) har använt sig av intervjuer för att kunna få fram deltagarnas livsberättelser. Hessle (2009) har även använt sig av intervjuer men med tanke på att forskarens studie formas utifrån en tio-årsuppföljning har hon även använt sig av en registerstudie av sina informanter via aktmaterial från Migrationsverkets arkiv vilket utgör forskarens andra empiriska material som består av ett kvantitativt arbetssätt.

Huvudresultaten i Wiggs avhandling visade sig vara att aspekter som familj, vänskap och identitet är det centrala i informanternas berättelser om den första tiden i Sverige och i skolan (Wigg 2008:135). Jämförelser mellan livet innan flykten till Sverige och efter, mellan det som är och det som kunde ha varit, är betydelsefulla för Wiggs informanter eftersom deras uppbrott var så dramatiska. Dessa uppbrott har även haft enorma konsekvenser för Wiggs informanters liv (Wigg 2008:135). Hon beskriver i en del av hennes resultat att flera av hennes informanter ger uttryck för att de känner sig utstötta på olika sätt samt att några har känt sig diskriminerade. Wigg skriver att en flykting representerar en fara som har blivit verklighet. Att en flykting i det svenska samhället kan sägas ”hota vår ontologiska trygghet och göra revor i den skyddande hinnan” (Wigg 2008:143). Därför menar hon att personer med sådana erfarenheter ofta stöts bort. Att personer som har erfarenheter av att vara flyktingar inte tillåts att medverka i vårt samhälle vilket påverkar deras livschanser på ett negativt sätt (Wigg 2008:143). För att summera återvänder Wigg till metaforen om den öppna - och stängda dörren. Och menar att det är en fråga om var man får höra hemma, vilka dörrar som står öppna och vilka som är stängda (Wigg 2008:156). Hessles huvudresultat visade att de ensamkommande asylsökande barnen som stannade i Sverige efter att ha fått permanent uppehållstillstånd har efter tio år skapat sig en gynnsam situation i Sverige som unga vuxna (Hessle 2009:142). Barnen kom ensamma men förblev inte ensamma. En majoritet togs om hand av släktingar i Sverige eller av personer i ursprungsfamiljens gemenskaper. Barnen sökte även själva upp personer i sina gemenskaper som övergick till att vara en nödvändig anknytningsgrund i deras socialisation och etablering i Sverige. Däremot var vägen till etablering i vuxenlivet en utmaning för de flesta i olika tidsperioder (Hessle 2009:142). Cederberg visar i sitt resultat att skolan som institution och dess förhållningssätt har i många fall snarare försvårat än underlättat för

kvinnorna (Cederberg 2006:202). Även om kvinnorna i studien har haft goda skolprestationer och höga ambitionsnivåer i deras hemland är resultatet i studien att kvinnorna haft svårigheter att genomföra sina skolkarriärer i Sverige (Cederberg 2006:202). Kvinnorna har tvingats anpassa sig till en ny språklig kontext men också till ett nytt pedagogiskt system för att kunna genomföra skolkarriärerna (Cederberg 2006). I viss mån kan man se en röd tråd inom dessa tre forskningsstudier. De samtliga forskarna kom fram till att flyktingar på något sätt präglades av någon svårighet.

Min forskning förblir släktartad med dessa forskningar med tanke på att jag har valt att inrikta min studie inom samma genre men bestämt mig för att förhålla mig utifrån en annan utgångspunkt. Min ambition med studien är att få fram fyra flyktingbarns upplevelser av förberedelseklassen, förflyttningen till den ordinarie klassen samt den ordinarie klassen. På så sätt kan min forskning bidra med en ny vetskap än den tidigare forskningen på området. Förhoppningsvis kan undersökningen bidra med en ökad förståelse för flyktingbarnens skolsituation. Min forskning förblir även likartad med dessa tidigare studier med tanke på att forskarna har använt sig av intervjuer som metod för empirisk insamling, vilket även jag kommer att använda mig av under forskningen.

5. Material och metod

I detta avsnitt kommer jag att presentera valet av min metod och hur studien har genomförts. Valet av metod utses alltid utifrån forskningens problemformulering och syfte. Inom vetenskapliga forskningar utgörs det ett krav på forskaren att redogöra och argumentera för de metoder som används. Orsaken till detta är att val av vetenskapliga metoder har en stor inverkan på forskarens resultat. Därför är det viktigt att forskaren sätter in läsaren i de metodologiska val hon har gjort så läsaren kan få en överblick över arbetsprocessen (Svensson & Ahrne 2011:19).

För att få tillgång till mina informanternas perspektiv samt en djupare förståelse av deras upplevelse inriktade jag forskningen på ett kvalitativt tillvägagångssätt. Forskningens fokus kommer att vara utifrån flyktingbarnens egna erfarenheter, synpunkter och upplevelser angående skolans förberedelseklass, ordinarie klass samt förflyttningen till en ordinarie klass. För att få en inblick i informanternas upplevelser rekommenderar sociologen Patrik Asper att forskaren intervjuar informanterna (Asper 2007:33). Kvalitativa intervjuer är särskilt lämpliga ifall man försöker finna svar på informanternas uppfattningar av verkligheten, erfarenheter, tankar samt känslor (Johnson 2007:9). Observationer

kommer att uteslutas ifrån denna forskning med tanke på att observationer fokuserar på hur informanterna agerar men kan däremot inte säga något om hur informanterna tolkar och upplever olika situationer (Lalander 2011).

5.1 Hermeneutik

För att skapa en djupare förståelse för informanternas upplevelser använder jag mig av ett hermeneutiskt perspektiv, vilket förblir mitt redskap till att kunna analysera utifrån barnens tolkningar. Pedagogik forskaren P-J Ödman hävdar i sin bok ”Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik” att man kan skapa förståelse för ett område om man studerar det i sitt meningssammanhang. ”Genom att man studerar det i sitt meningssammanhang kan man då tolka det som har framkommit och skapa sig en förståelse” (Ödman 2007:48–49).

Hermeneutiken med dess betoning av igenkännande och förståelse öppnar möjligheter till kunskap som är stängd för positivismen (Thurén 2007:51). Positivismen är en vetenskaplig inriktning som bygger på ren kunskap, forskaren står utanför studien och testar om sina teorier stämmer. Positivismen grundar sina tankar på fakta och använder sig av empiriska studier för att kunna besvara på frågan *varför* för att kunna förklara (Thurén 2007:51). Medan hermeneutiken besvarar på frågan *hur* för att kunna förstå (Thurén 2007:51). Torsten Thurén, medieforskare, menar att den hermeneutiska kunskapen kan bli osäkrare än den positivistiska, men den blir däremot rikare och mer nyanserad (2007: 51-52).

Sammanfattningsvis handlar hermeneutiken om grunden till den mänskliga tillvaron, hur den studeras, tolkas och förstås. En viktig del i hermeneutiken är att den tolkningen som finns i de olika delarna endast kan förstås om de sätts in i en helhet. På samma sätt kan helheten bara begripas ur delarna, vilket är jämförbart med denna forskning och uppsats (Dalen 2007:14). Jag använder mig av det mina informanter berättar under intervjuerna för att skapa en helhet och även en förståelse.

5.2 Kvalitativ arbetsmetod

De metodiska arbetssätt som jag använder är baserat på de kvalitativa metoderna. Vid kvalitativa tillvägagångssätt ligger generaliseringstanken inte i fokus, med tanke på att jag vill nå kunskaperna på djupet, få helhetsbilder och olika förståelser inom informantens livssituation. Forskningen är inspirerad av ett hermeneutiskt- samt narrativ perspektiv, som den kvalitativa intervjun anpassar sig efter. Thurén (2007) klargör det hermeneutiska arbetssättet genom att förklara dess metod som går ut på att beskriva, försöka förstå, samt tolka och förmedla informantens upplevelser med hjälp av forskningens empiri. Thurén (2007) menar att människan kan sätta sig in i hur andra människor tänker och känner eftersom vi själva är människor. Det vill säga att vi kan se in i oss själva, vår introspektion och på det sättet förstå andra människors känslor och upplevelser (Thurén 2007: 46). Utöver detta anser det narrativa perspektivet att ord och handlingar i olika situationer och sammanhang även är betydelsefulla för forskarens tolkningar av informantens berättelse (Skott 2004:9).

5.3 Kvalitativ intervju

Begreppet intervju kan definieras och förstås som ett utbyte mellan två personer som samtalar om ett särskilt tema utifrån ett gemensamt intresse (Kvale & Brinkmann 2009: 27). Genom att samtala med andra tillägnar vi oss kunskaper om deras erfarenheter, känslor och livsvärld (Kvale & Brinkmann 2009). Syftet med mina kvalitativa intervjuer är att upptäcka informantens uppfattningar och erfarenheter av den svenska skolan. För att kunna få mina frågeställningar besvarade har jag valt att använda mig av en halvstrukturerad intervju. Syftet med den halvstrukturerade intervjun är i första hand att inte styra informanternas svar. Detta innebär att jag använder mig av en intervjuguide med frågor inom mitt område som jag vill få besvarade. Samtidigt är frågorna öppna och gör det möjligt för mig att ställa följdfrågor utifrån diskussionen som sker vilket utgör en möjlighet för kommunikation (Kvale & Brinkman, 2009). Intervjuguiden finner ni som bilaga.

Intervjuerna var frivilliga och jag var tydlig i min information till informanterna om detta, samt att de när som helst kunde avbryta intervjun. I godkännande av informanterna spelades intervjuerna in. Transkribering gjordes för att säkerställa mina tolkningar av intervjuerna. Däremot menar forskaren inom pedagogik, Steinar Kvale, att tolkningarna görs utifrån ett sätt som framställer realiteten i

förhållande till ens forskningssyfte, för att kunna leta efter mönster och motsägelser i det empiriska materialet (1997:14).

5.4 Urval

Enligt sociologen Göran Ahrne och forskaren inom medicin Peter Svensson (2011:24) är urvalet av rätt informanter till den kvalitativa studien viktig. Då jag i min forskning vill undersöka hur flyktingbarn samt nyanlända elever som tidigare gått i förberedelseklass upplevde sin skolsituation valde jag elever som har erfarenhet av detta. Jag inriktade mina intervjuer till elever som idag går i årskurs 7-9. Med tanke på att jag antog att dessa elever skulle ha en annan diskurs än elever som går i årskurs 2-5. Min inställning till detta var även att den åldersgrupp som jag valde skulle kunna ha ännu mer fängslande tankar och funderingar kring sin egen skolsituation.

5.5 Utförandet av intervjuerna

Inför intervjuerna tog jag kontakt med fyra olika skolor i en och samma kommun, dessa fyra skolor blev valda eftersom skolorna är i besittning av förberedelseklass. Jag tog kontakt med rektoreorna på skolorna via e-post där jag beskrev min forskning samt syftet med forskningen, brevet finner ni som bilaga. Jag fick två positiva svar tillbaka samt e-postadressen till de olika lärarna på skolorna som arbetar i förberedelseklasserna för att kunna samtala vidare om forskningen och boka tid. Utifrån överenskommelse tog lärarna ansvar för att informera eleverna som har gått i förberedelseklass om forskningen samt deras vårdnadshavare genom att skicka ut informationsbrev om forskningen innan jag kom på besök för att intervjua. När jag väl befann mig på skolorna var det redan bestämt vilka elever jag skulle intervjua. Dessa elever ställde frivilligt upp för intervjun och deras vårdnadshavare godkände detta med underskrift på informationsbrevet som läraren skickat ut. Jag vill poängtera att eleverna inte går i förberedelseklass idag utan har gått i förberedelseklass tidigare, idag går eleverna i ordinarie klasser. Jag valde att inte intervjua elever som går i förberedelseklass eftersom de fortfarande går i förberedelseklassen och en av inriktningen i denna forskning är att ta reda på hur övergången från förberedelseklassen till ordinarie klassen upplevdes.

Sammanlagt intervjuade jag fyra elever, två tjejer och två killar. Intervjuerna ägde rum i respektive skola. Längden på intervjuerna varierade, den längsta intervjun pågick i cirka 45 minuter och den kortaste på cirka 25 minuter, beroende på hur mycket informanterna var villiga att dela med sig. Innan

intervjun försökte jag att skapa en förtrolig relation mellan mig som forskare och informanterna. Detta gjorde jag genom att samtala om mig själv, min utbildning, om forskningen samt om de etiska aspekterna. Öberg menar att livsberättelser har en personlig angelägenhet och därför kräver det en viss relation till forskaren (Öberg 2011:64). Öberg fortsätter sitt resonemang och menar att informanterna inte får känna att de samtalar till en bandspelare utan till en villig lyssnare, att ingen vill samtala till någon som inte vill lyssna (Öberg 2011:64). Denna relation försökte jag förverkliga genom vårt samtal innan intervjun. Med tanke på att jag presenterade mig själv och berättade om min egen bakgrund så upplevde jag att informanterna kände en viss trygghet under intervjuernas gång.

5.6 Etiska aspekter

I kvalitativ forskning finns det en etisk aspekt i hur vi forskare bör förhålla oss till informanterna och även deras redogörelser (Ahrne och Svensson 2011:30). Vår roll som forskare innebär att vi gör tolkningar av informanternas upplevelser som passar vår forskning. Detta kan utgöra ett så kallat etiskt dilemma. För att minska på risken till dessa dilemman är det betydelsefullt att forskaren redovisar sin individuella roll till forskningen. I just min forskning blir jag en förespråkare för informanternas upplevelser och erfarenheter. Just därför har jag ett ansvar att skydda mina informanter utifrån forskningsetiska aspekter som har en utgångspunkt utifrån individskyddskraven. Detta innebär att informanterna inte får utsättas för fysiskt respektive psykiskt skada samt kränkningar (Vetenskapsrådet 2002). Lagen behandlar följande områden som jag har haft i åtanken under forskningsprocessen.

Informationskraven innebär att informanterna som ingår i min undersökning kan välja att avbryta sin medverkan när de vill utan att känna sig oroade för min reaktion (Vetenskapsrådet 2002). Detta ska informanterna vara informerade om och de ska även vara införstådda om mitt syfte med forskningen, hur forskningen kommer att genomföras samt vad forskningen kan bidra med. Detta måste informanterna godkänna enligt samtyckeskravet (Vetenskapsrådet 2002). Konfidentialitetskravet, innebär att berättelserna som informanterna delar med sig samt informanterna själva inte kommer att kunna identifieras av någon. Den fjärde lagen, nyttjandekrav, innebär att empirin endast kommer att användas för denna studie och inget annat (Vetenskapsrådet 2002).

Med hänsyn till detta är alla namn i forskningen fingerade. Informanterna har även blivit informerade om att intervjun samt forskningen och helt frivilligt valt att ställa upp. De fick även avbryta intervjun och medverkan när de ville utan att behöva uppge orsak samt låta bli att svara på vissa frågor om de inte

ville. Informanterna blev informerade om detta för att inte känna obehag under intervjun och även inte känna sig tvungna att svara på frågor som de upplevde som känsliga. De informerades även om att intervjuerna endast kommer att användas i forskningssyfte samt att materialet endast kommer att användas till denna forskning. Informanterna blev även informerade att de fick ta del av forskningens resultat när den väl var klar.

5.7 Metoddiskussion

Reliabilitet handlar om kvalitén på själva forskningen, det vill säga noggrannheten. Medan validiteten visar på om forskaren har undersökt det han verkligen skall undersöka och inget annat (Thurén 2007:22). Valideringsarbetet inom kvalitativ forskning är något som präglar hela forskningsprocessen (Thurén 2007:22). I kvalitativa forskning försöker forskaren göra rimliga och trovärdiga tolkningar av resultatet och tydligt visa och motivera sina tankegångar för att öka forskningens vetenskapliga värde (Thurén 2007:22). Det innebär bland annat att pröva sannolikheten av sina tolkningar med hjälp av empirin, det vill säga intervjuerna.

För att försöka öka kvalitén på forskningen har jag spelat in intervjuerna samt transkriberat dem direkt efter intervjuernas avslut. Jag skrev även minnesanteckningar kring själva upplevelsen, känslorna och kroppsspråket som uppstod under intervjuernas gång vilket verkställer sig efter det narrativa perspektivet. Forskaren Carola Skott talar om att intervjuer som inte skrivs ut i sin helhet kan medföra en risk att intressanta partier från intervjun inte kommer med och att man kanske till och med går miste om det centrala i informanternas berättelse (Skott 2004:78). En utskrift är definierad som en kopia av det talade (Skott 2004). Vissa saker är mer eller mindre omöjliga att påvisa i utskriften som till exempel förändringar i ton, volym, betoning eller rytm (Skott 2004:79). Inför transkriptionen tog jag ställning till att intervjuerna ska återges så ordagrant som möjligt. Denna metod bestämde jag mig för på grund av att jag inte vill utesluta några känslor i intervjuernas resultat, samt mitt val av det narrativa perspektivet. På detta sätt går man inte miste om den första känslan som man kan få av informanterna, till exempel om det fanns en tveksamhet i svaret (Skott 2004). Denna känsla kan vara något som man sedan har stor nytta av under det fortsatta tolkningsarbetet (Skott 2004:79). Jag är även medveten om att utifrån ett etiskt aspekt är mer sympatiskt att skriva om informanternas meningar utifrån vad som anses vara en korrekt uppbyggd mening. Dock innebär det en förändring av det sagda som medför att berättarens språk inte längre återges (Skott 2004:80). Med hänsyn till denna aspekt bad jag om ett godkännande av

informanterna att inte behöva skriva om deras meningar och formulera mig i skrift så som de uttryckte sig i tal, vilket accepterades.

5.8 Flyktingbarnens kroppsspråk under intervjuerna

Högskolelektorn, Arne Maltén, anser att den största delen av kommunikationen som sker inte är med hjälp av ord, utan med hjälp av icke-verbala uttryck såsom kroppsspråk (1998). Sättet människor använder sig av kroppen samt betonar vissa ord är för att kunna förmedla olika budskap. Under intervjuerna med informanterna kunde jag uppleva en viss tystnad mellan intervjuaren samt en förändring av kroppsspråket. Att informanterna utelämnade viktiga delar och gav ofullständiga budskap kan bero på att de delar i tron om att jag som intervjuaren ändå ska förstå informanternas tänkta budskap (Maltén 1998).

Röststyrkan anpassades hos informanterna utifrån situationen och den sinnesstämning de befann sig i. Genom röststyrkan och kroppsspråket kunde jag förstå om informanterna exempelvis var rädda, arga eller obekväma vilket hjälpte mig att tolka informanternas intervjuvar på en annan nivå än att bara lyssna på deras ord och utesluta rösten och kroppsspråket. Vilket det narrativa forskningsperspektivet grundar sig på. Orden och handlingarna förblev då företeelser för mina tolkningar (Skott 2004:9)

6. Resultatredovisning

Utifrån forskningens syfte kommer intervjumaterialet att redovisas och analyseras med utgångspunkt i de teorier som tidigare har tagits upp. I redogörelsen av resultaten av forskningens intervjuer har jag valt att förhålla mig utifrån ett narrativt förhållningssätt (Kvale & Brinkman, 2009:209). Vilket bland annat innebär att jag har sammanfogat varje informants uttalanden till en redogörelse. För att ge informanternas beskrivningar ännu mer karaktär har jag valt att ta med några citat ur intervjumaterialet. Intervjuernas beskrivningar representerar mina informanternas upplevelser och erfarenheter, vilket betyder att man inte kan dra allmänna slutsatser att det gäller för alla flyktingbarn och elever med samma etniska tillhörighet som denna studie framför. För att skydda mina informanter utifrån forskningsetiska aspekter så är alla namn fingerade.

Utrymmet i denna uppsats förhindrar mig att ge reflektioner till varje flyktingbarns uttalande under intervjuerna. Istället kommer jag att utgå från en övergripande genomgång av informanternas gemensamma beskrivningar utifrån det valda syftet med forskningen samt de valda frågeställningarna.

6.1 Redovisning av intervjuerna

6.2 Isak

Isak flydde till Sverige med sin familj år 2008 från Irak. Han är 15 år och hans modersmål är arabiska. Isak gick i femteklass innan de flydde till Sverige. När han kom till Sverige fick han börja i förberedelseklass under en hel termin, idag går han i nian.

Isak uppskattade förberedelseklassen och tyckte att det var spännande att gå där. Han upplevde att undervisningen låg på lagom nivå och kanske till och med lite för enkel. På grund av detta kunde Isak känna att han var tvungen att anstränga sig lite extra i förberedelseklassen för att komma upp till den nivån som han upplevde att alla andra i skolan befann sig på, det vill säga eleverna som går i de ordinarie klasserna. Isak trivdes jättebra i förberedelseklassen och berättar att majoriteten i klassen kom från Irak och talade samma modersmål som honom, det vill säga arabiska. Detta fick honom att uppleva att det var lättare att integreras i klassen. Isak upplevde att det var mest i klassrumssammanhang som han kunde lära sig svenska eftersom han på rasterna samtalande på sitt modersmål. I klassrummet var eleverna tvungna att försöka samtala på svenska så gott de kunde, vissa respekterade detta och andra inte. Informanten kunde uppleva att de elever som inte respekterade detta kunde förstöra för alla andra elever, med tanke på att lektionerna oftast pågick i grupper eller i helklass.

Övergången från förberedelseklassen till ordinarie klassen uppskattades väldigt mycket av Isak. Däremot kunde han uppleva en viss rädsla med tanke på att han nu ännu en gång ska börja i en helt ny klass med nya klasskamrater.

Isak: Det viktiga var att... Ifall jag kunde ... Ifall jag skulle känna någon där eller bli kompis med några i klassen så jag inte kände mig utanför. Det var det viktiga. Och jag tänkte mycket på läraren hur läraren ska vara mot mig. (*Vid detta tillfälle ändrades*

Isaks kroppsspråk och röstton, från att ha suttit med armarna fria i luften satt han nu med armarna i kors vid bröstet och samtalande med en allvarigare röstton.)

Jag: Hur var läraren mot dig?

Isak: Jag fick en bra lärare som tur var som gav mig mycket stöd.

Isak blev presenterad av klassens lärare framför hela klassen. Han kunde uppleva att läraren behandlade honom lite speciellt jämfört med de andra eleverna i klassen, samt att läraren kunde sakta ner med vissa lektioner och försöka anpassa det utifrån Isaks språknivå. Detta gillade inte Isak eftersom han ville lära sig så mycket som möjligt, efter flera tillsägelser från honom började läraren undervisa som vanlig igen.

Jag: Hur blev du mottagen av klassens elever?

Isak: I början var det lite jobbigt. Men sen...*(Tystnad uppstår)*. Vi läste mycket matematik och jag är intresserad av matematik, så jag blev kompis med många i klassen på grund av jag lärde dem. I början såg dem ner lite på mig men sen när jag lärde och hjälpte dem med mycket, visade olika metoder som jag hade och kunde så såg klasskamraterna att jag var duktig och vi blev kompisar.

Isak berättar att samspelet med resten av klassen var bra. Läraren försökte få honom att lära känna så många som möjligt med hjälp av att placera honom i olika grupper i grupparbeten för att kunna få tillfälle att samtala med alla. Jag formulerade om min fråga och istället för att fråga hur han upplevde samspelet så frågade jag ifall han någonsin kunde känna sig utanför under vissa tillfällen. *(Isaks kroppsspråk ändrades igen och hans röst blev på något sätt blygare än tidigare)*. Vid detta läge förstod jag att detta var känsligt för Isak.

Isak: Jaa, ibland... Alltså mina riktiga kompisar går i förberedelseklassen. Så ibland när jag umgicks med dem i förberedelseklassen så kände jag mig... Alltså jag kunde inte umgås med min riktiga klass under rasterna så jag umgicks alltid med eleverna i förberedelseklassen. Så det var där jag kände mig lite utanför. Och ibland om våra raster inte hamnade samtidigt så hade jag inte så många att prata med, så jag väntade ute bara.

Jag: Var det på grund av språket du kände så?

Isak: Jag är ny i klassen liksom, jag hade inte... Det var jag som inte ansträngde mig för att lära känna eleverna i den nya klassen, det var bara i klassrummet vi pratade.

Utänför, även om vi hade rast så gick jag direkt till förberedelseklassen och ville vara med eleverna där. Det kanske var ett misstag.

Jag: Kunde du känna att du inte ville gå till skolan under vissa dagar?

Isak: Jaa... alltså ibland kunde det bli så. Det händer en liten grej som gör så att man inte vill, om någon person råkar säga något eller så.

Isak upplever sin skolgång mycket bättre nu, han känner att han integreras mycket bättre med resten av klassen och säger att han ”går med i flödet”. Den största skillnaden han upplevde mellan förberedelseklassen och ordinarie klassen var fokuset på det svenska språket. Han fick ingen extra hjälp med språket i den ordinarie klassen eftersom han inte ville det. Isak berättar att han ville ha exakt samma undervisning som resten av eleverna i den ordinarie klassen. Jag frågade Isak om hans upplevelse och erfarenheter kring skolsystemet och han svarade såhär:

Isak: Det viktiga är att... Det som jag kände, om man hamnar i en klass där alla pratar samma språk, som arabiska då kommer man inte lära sig svenska. Samtidigt när man går ut på rast, där pratar man arabiska och hemma pratar man inte heller svenska. Så det påverkar väldigt mycket, det är bra ifall man försöker få förberedelseklasseläverna att ha två- tre lektioner per vecka i en ordinarielklass, försöka vara där och lyssna. För där är det verkligen svenska som gäller.

6.3 Josef

Josef flydde till Sverige med sin familj år 2008 från Irak. Han är 14 år och hans modersmål är keldanska. Josef gick i fjärdeklass innan de flydde till Sverige. När han kom till Sverige fick han börja i förberedelseklass under ett helt år, idag går han i åttan.

Josef upplevde förberedelseklassen som väldigt lärorik, han tyckte att det var spännande att gå där men ibland kunde han uppleva svårigheter med att förstå vad läraren ville framföra under lektionen på grund av svårigheterna med det svenska språket. Josef trivdes bra i förberedelseklassen och berättar att majoriteten i klassen kom från Irak och talade arabiska. Josef var bekant med det arabiska språket vilket han upplevde som en gynnsam förutsättning för honom att hålla ihop med sin förberedelseklass.

Lärarna förhindrade uppkomsten av bråk genom att alltid vara tillgängliga. Skolans lärare var alltid rastvakter vilket fick många elever att lugna ner sig och uppföra sig på ett bättre sätt. Josef upplevde övergången från förberedelseklassen till ordinarie klassen som spännande, han såg fram emot det. Dock upplevde han en viss rädsla inombords.

Jag: Vad var orsaken till att du upplevde rädsla?

(Vid detta läge började Josef prata sakta och även en viss kort andrum uppstod mellan orden).

Josef: Man var rädd för man fick höra att eleverna i ordinarie klassen var mycket bättre, de kunde mer än oss. Man var rädd för att eleverna inte skulle gilla att vi från förberedelseklassen skulle börja i deras klass. Som sagt eleverna... vad vi hade fått höra är att eleverna är duktigare än oss i förberedelseklassen. Så man ville bara hänga med och inte ha saker över... som blir till rester.

När jag frågade hur Josef blev mottagen av klassens lärare berättade han att mottagandet var bra, han fick presentera sig samt berätta kortfattat om sig själv framför klassen. När jag sedan frågade hur han blev mottagen av klassens elever svarade han:

Josef: Inte så bra. Dem trodde att jag var kaxig. Så det var lite svårt att få vänner där.

Jag: Vad gjorde läraren för att underlätta situationen för dig?

Josef: Hon försökte placera mig i olika grupper. Det gjorde så att vi i klassen nästan blev som vänner, vi kunde umgås i klassen.

Josef berättar vidare att han upplevde att det var svårt att förstå eleverna i den ordinarie klassen. Han berättar att de olika bakgrunderna fick honom att känna sig lite utanför.

Josef: Fast man har gått i skolan här så får man ju inte lära sig allt, så det var svårt. Utanför klassrummet var det jobbigt. Så jag fick vara med min gamla klass om det passade. Annars fick jag... ibland tvingade läraren in mig i någon grupp när de spelade spel. Då blev eleverna snällare, så de var bra för stunden.

Som avslut resonerar Josef att skolan borde ge mer samt bättre information till eleverna i förberedelseklassen om den ordinarie klassen. Till exempel hur studierna ser ut, hur man ska förhålla sig i klassen samt hur lektionerna ser ut. Han menar att detta skulle underlätta för eleverna i

förberedelseklassen så att de kan förbereda sig mentalt inför förflyttningen. Josef ansåg att hans lärare i den ordinarie klassen inte fokuserade på att han var nyinflyttad, läraren anpassade inte lektionerna utifrån hans språkliga nivå. Josef upplevde detta som kämpigt, men när han nu tänker efter så tycker han det var bra gjort av henne eftersom det fick honom att kämpa hårdare.

6.4 Maria

Maria flydde till Sverige med sin familj år 2006 från Irak. Hon är 13 år och hennes modersmål är arabiska. Maria gick i första klass när hon gick i förberedelseklassen och idag går hon i sjuan.

Maria upplevde att det gick bra för henne i den svenska skolan. Däremot kunde hon känna en viss ångslan när hon tänker tillbaka. Det som gav Maria stöd var hennes kompisar. Hennes kompisar som gick i samma förberedelseklass som henne var även flyktingar från Irak och talade samma språk som henne vilket fick henne att känna en viss trygghet. Maria kände även en tjej som gick i hennes förberedelseklass redan från Irak.

Maria resonerar hur lärarna gav mycket stöd och alltid var tillgängliga.

Maria: Vi pratade mycket, det var inte så att jag skämdes eller kände mig utanför, lärarna gav jättemycket stöd. Det fanns mycket stöd.

Hon fortsätter med att berätta hur läraren följde med henne när hon skulle börja i den ordinarie klassen. Vilket hon upplevde som väldigt skönt. Den ordinarie klassen som Maria började i bestod av endast etniska svenskar vilket var nytt för henne jämfört med förberedelseklassen. Klassens lärare var väldigt mottaglig och tog hänsyn till att hon var ny i Sverige. Hon upplevde att lärarna tog hand om henne och gav extra hjälp och stöd. Mottagningen av klassens elever beskriver hon som vänligt och går inte djupare in på det. Maria berättar hur hon upplevde skillnaden mellan förberedelseklassen och den ordinarie klassen. Hon berättar hur allt var mer strikt i den ordinarie klassen och att man inte hade något inflytande på lektionerna.

Maria: I förberedelseklassen var allt så enkelt, vi fick börja lektionerna med att prata. I den ordinarie klassen fick vi direkt börja med att räkna matte. Ville läraren att vi skulle ta fram böckerna så hade vi inget val.

Jag: Fick du någon extra hjälp?

Maria: Ja, i svenska. En lärare kom och hämtade mig och vi satt själva, jag och hon i ett rum.

Jag: Hur kände du när läraren kom och hämtade dig från klassen för att ge dig extra hjälp?

(En kort tystnad uppstod).

Maria: Jag kunde känna mig utanför, det fanns en känsla. Och jag tänkte alltid ”varför ska jag vara här!”. *(Berättade Maria med en lågton och en blygröst).*

Som avslut berättar Maria utifrån hennes upplevelse och erfarenhet hur en lärare ska förhålla sig. Hon tycker att en lärare ska vara väldigt hjälpsam, trygg och kärleksfull.

6.5 Jasmin

Jasmin flydde till Sverige med sin familj år 2008 från Irak. Hon är 15 år och hennes modersmål är kurdiska. Idag går hon i nian.

Jasmin upplevde vissa svårigheter med förflyttningen från förberedelseklassen till den ordinarie klassen. Hon kände att hon hade för svårt med det svenska språket för att kunna integreras i den ordinarie klassen och med klassens elever. I förberedelseklassen hade Jasmin nära kompisar som gav henne stöd under lektionerna och som hon umgicks med under rasterna. Förberedelseklassen som hon gick i bestod för det mesta av flyktingar från Irak, däremot fanns det ingen som kunde hennes modersmål. Jasmin berättar om sina upplevelser kring förberedelseklassen och resonerar på detta sätt:

Jasmin: Förberedelseklassen var stökig, du vet alla är nya... många olika språk och så. Läraren kunde knappt ta hand om oss.

Jag: Upplevde du inte att det blev jobbigt för dig att utvecklas i det svenska språket på grund av att det var så stökigt i klassen?

Jasmin: Jo, det var det. Det blev nästan som ett skämt att gå där. Vissa dagar gjorde vi inget, vi bara satt där och pratade och skojade. Läraren kunde stå och tjata och skrika på oss, men det blev inget.

Jag: Kan du berätta för mig vad du anser att man kan ändra på i skolanssystem så det inte blir så stökigt?

Jasmin: Man kan kanske ha flera lärare. En lärare i förberedelseklassen funkar inte, det blir för svårt för henne och då lär vi inte oss. Vi behöver mycket stöd.

Jasmin minns inte om hon i något skolsammanhang har fått presentera sig för sina klasskompisar och fått berätta om sin kultur och bakgrund. Vilket hon saknade. Jasmins upplevelser av arbetssätten i ordinarie klassen var enformiga och förklarar att de ofta fick sitta själva och arbeta.

Jag: Hur skulle du vilja jobba?

Jasmin: Alltså mer i grupper. Det skulle hjälpa mig mycket, få mer kompisar och lära mig svenska, istället för att bara sitta själv.

Som avslutning resonerar Jasmin hur förberedelseklassen borde se ut. Hon anser att flyktingbarn bör gå halvtid i förberedelseklass och halvtid i ordinarie klass. Hon påstår att detta skulle minska på ”stöket” och de nyanlända skulle lära sig språket betydligt mer. Detta skulle även hjälpa de nyanlända att integreras i den ordinarie klassen när de väl ska förflyttas anser Jasmin.

7. Analys

7.1 Flyktingbarnens upplevelse av förberedelseklassen

Samtliga fyra informanter har gått i förberedelseklass. Syftet med förberedelseklassen är att nyanlända barn snabbt ska lära sig det svenska språket samt få tillgång till olika arbetsmetoder, regler och förhållningssätt som barnen inte är vana vid (Olgac 1995:5-6).

Informanterna ger uttryck för att tiden i förberedelseklassen för det mesta upplevdes som positivt och välkomnande. Förberedelseklassen bestod av en liten arbetsgrupp där de nyanlända delvis utvecklade sitt svenska språk samt upplevde en känsla av samhörighet med eleverna i klassen. Nilholm, forskare inom skolutveckling, poängterar att inkludering ses utifrån ett perspektiv som ofta kommit att symbolisera en anpassning av ”avvikande” individer till ett oförändrat system, i det här fallet är den svenska skolan (Nilholm 2006:15). Han anser att det viktiga är att alla skolor och kommuner representerar ett skolsystem som anpassas utifrån alla elevers olikheter. Nilholm menar att inkludering inte i första hand ska ses som en fysisk placering av barnen, vilket förberedelseklassen idag utgör exempel på. Det ska i stället vara en anpassning för de nyanlända i det existerande systemet, det vill säga en skola för alla (Nilholm 2006:15). Emellertid upplevde alla informanterna en viss känsla av

utanförskap från det existerande skolsystemet. Närmare bestämt upplevde inte informanterna att de anpassades till det existerande systemet men att de däremot anpassades till den fysiska placeringen, det vill säga förberedelseklassen. Informanterna menar att de inte upplevde att de introducerades tillräckligt mycket till skolans system, de olika arbetsmetoderna, reglerna som finns samt de olika förhållningssätten (Olgac 1995:5-6) vilket påverkade informanternas anpassning till det existerande systemet.

Informanterna samtalade om deras förberedelseklasslärare. Informanterna beskriver lärarnas arbete utifrån olika perspektiv. Det första perspektivet är den didaktiska kompetensen, det andra lärarens förväntningar och det tredje lärarens ledarstil. Dessa tre perspektiv handlar för det mesta om lärarens syn på flyktingbarnen och deras förmåga att överföra budskap genom dialog samt skapa en ömsesidig förståelse. Olgac (1995) anser att en lärare i förberedelseklassen ska vara totalt disponibel och i vått och torrt stå vid barnens sida. Olgac menar att barnen i förberedelseklassen är väldigt sårbara och kräver en lärare som är solidarisk mot alla elever (Olgac 1995:63). Olgac poängterar även hur viktigt det är att lärarens didaktiska kompetens omfattar ett interkulturellt perspektiv som utgår från barnens kunskaper, och menar att förberedelseklassen kräver ett stort mått av stöd, råd och en kreativ ledarstil för att förhindra uppkomsten av utbrändhet hos barnen (Olgac 1995:64). Carl Anders Säfström, forskare inom kultur och lärande, bygger vidare på Olgacs resonemang och hävdar att läraren bör respektera alla elever som de är och möta dem med en öppen famn och ett öppet sinne för att kunna hjälpa barnen att blomma ut till den person de är (Säfström 2006:15).

Informanternas upplevelser av förberedelseklassen är positiva. Däremot upplevde informanterna att de inte fick chansen att lära sig det svenska språket tillräckligt bra som de hade förväntat sig. Informanterna talar om att deras tillvaro i klassen var präglad av stress och oordning. Orsaken till detta förklarar informanterna att det var på grund av att de enbart hade socialt utbyte med andra barn i just samma situation som de själva. Nilholm (2007) menar att detta är en svårighet och uttrycker det genom att säga att skolan kan kompensera för något men samtidigt förlorar något annat. Det vill säga att man ger större utrymme för flyktingbarnen att få en mjukstart i den nya skolan, men kan däremot exkludera barnen från rättigheten till en likvärdig utbildning och chansen att nå kunskapsmålen (Nilholm 2007:61–62). Andra kartläggningar visar att nyanlända i förberedelseklassen tycker att det är jobbigt med de blandade åldrarna i klassen och anser att de inte får sina behov tillgodosedda då tempot alltid anpassas till klassens lägstanivå (Wigg 2008:11). Olgac (1995) redogör för arbetet i förberedelseklass som inte bara innebär att skapa möjligheter för inhämtning av kunskaper utan också innebär ett ständigt arbete med att bidra till elevernas individuella lärningsprocess. Han menar att flyktingbarnens handlingar oftast är

påverkade av deras upplevelser innan flykten och att de upplever olika typer av ångesttillstånd. Olgac menar att sådana upplevelser kräver mycket tid och bearbetning samt att alla nyinflyttade bör ha möjligheten till att bearbeta dessa upplevelser. I många fall kan detta leda till försening i barnens mognad vilket kan innebära att de inte har den mogenhet som krävs för att hitta olika sätt att lösa och undvika konflikter (Olgac 1995:42–45). Detta kan kopplas till informanternas erfarenheter av förberedelseklassen och orsaken till varför det ibland var stökigt i klassen. Olgac (1995) nämner även att barn med traumatiska upplevelser från hemlandet kan orsaka att barnen verkar hyperaktiva och okoncentrerade, vilket kan försvåra lärarens möjlighet till kommunikation med barnen. Barnens känslor speglar deras beteenden vilket kan märkas på humörväxlingar (Olgac 1995: 42-45). Vid sådana tillfällen är det viktigt att läraren visar förståelse och hänsyn till barnens beteende.

7.2 Flyktingbarnens upplevelser av förflyttningen till en ordinarie klass samt upplevelsen av den ordinarie klassen

I en undersökning gjord av Jenny Nilsson (2009) förklarar hon hur viktigt det är att övergången från förberedelseklassen till den ordinarie klassen sker med genomtänkta strategier för hur och när övergången ska ske för att få barnen att känna trygghet. Mathias Blob (2004), projektledare för uppdragsutbildningen, bygger vidare på Nilssons (2009) resonemang och hävdar att övergången till den ordinarie klassen är en väldigt viktig och grundläggande process för flyktingbarnen. I Blobs undersökning visas att övergången till den ordinarie klassen oftast sker via en överenskommelse mellan förberedelseklassläraren och den ordinarie klassläraren (Blob 2004:21). Han menar att överenskommelsen ska underlätta barnens övergång och få den att bli mindre komplicerad. På detta sätt kan den ordinarie klassläraren förbereda sin klass för den nyanländas tillträde till klassen (Blob 2004:21). I undersökningen beskriver Blob hur de flesta eleverna först går till en såkallad utslussningsgrupp för att sedan integreras i den ordinarie klassen sakta men säkert, ämne för ämne (Blob 2004:21).

Alla fyra informanterna fick börja i den ordinarie klassen på en gång, utan en sådan utslussningsgrupp. Informanterna var väldigt förväntansfulla över förflyttningen men däremot kände de samtliga informanterna en viss oro inför övergången, vilket de hävdar åstadkoms på grund av bristen av information om den ordinarie klassen. Blob (2004) redogör för flera studier som visar på att övergången till den ordinarie klassen är ett kritiskt skede för vissa barn. Han menar att en allt för tidig eller snabb

övergång kan leda till bestående inlärningssvårigheter samt bekymmer hos barnen (Blob 2004:14). Blos argumentation stämmer med mina informanterns känslor för deras oroligheter som de upplevde. Blos menar att övergången brukar förknippas av barnen utifrån olika perspektiv: bristande färdigheter i undervisningsspråket som kan leda till att barnen intar avvikande avstånd, svårigheter att anpassa sig till den nya klassen samt allt för mycket press kan upplevas (Blob 2004:14). Det framkom under intervjuerna att informanterna upplevde liknande känslor och situationer. Wigg håller igång Blos (2004) argumentation och menar att nyanlända ställs inför en rad nya situationer och bekymmer, som är mer eller mindre livsavgörande, till exempel som funderingar om ”kommer jag att få några vänner och kommer jag att klara skolarbetet” (Wigg 2008:4).

Trots oroligheterna upplevde samtliga informanterna att förflyttningen till den ordinarie klassen stärkte deras svenska språk mer. Grunden till detta är på grund av att informanterna nu var tvugna att endast samtala på svenska för att göra sig begripna i den ordinarie klassen. För att informanterna skulle integreras i den ordinarie klassen var de nu tvungna att bearbeta sitt svenska språk och utveckla det för att kunna samtala med resten av klassen, jämfört med förberedelseklassen där informanterna kunde blanda in deras modersmål med det svenska språket när de kommunicerade. Forskaren Roger Säljö skriver att kommunikation och interaktion mellan eleverna i skolan är viktig, eftersom det är genom kommunikationen som eleverna skapar och intar nytt lärande (Säljö 2000:22). Vilket kan hänvisas till Vygotskijns teori - den sociokulturella teorin. Teorin visar att samspelet är det allra centralaste för barnens pågående lärande. Detta definierar Vygotskij genom att förklara att inläring bör ske med hjälp av interaktion och att det är genom interaktionen som barnens förståelse för begrepp kommer att öka och i sin tur leda till ökad kunskap (Vygotskij 2001:399). Några av informanterna arbetade ofta med grupparbeten under lektionstiden i ordinarie klassen vilket uppskattades. De informanterna som inte fick arbeta i grupper upplevde det som bristande. Forskaren Pauline Gibbons anser att det är viktigt och vettigt att eleverna får arbeta med gruppuppgifter, eftersom man då kräver av eleverna att tala med varandra och inte bara uppmuntra eleverna till att göra det (Gibbons 2006:45). Grupparbeten uppskattades eftersom informanterna fick visa upp sin kunnighet och anpassas till en grupp. Upplevelserna som social och pedagogisk exkludering upplevdes av informanterna som inte fick arbeta tillräckligt mycket i grupper.

Som det tidigare nämnts resonerar informanterna kring deras lärare. Lärarna arbetade utifrån ett interkulturellt arbetssätt, där mötet mellan barnens kultur, kunskap och bakgrund respekteras samt integreras i undervisningen (Emanuelsson 2004: 111 - 112). Forskaren inom specialpedagogik Ingemar Emanuelsson menar att detta arbetssätt får elever med svårigheter att integreras i klassens undervisning

på ett lättare sätt (Emanuelsson 2004: 111 - 112). Emanuelsson (2004) berättar att om eleverna inte ska hamna i olika svårigheter i klassen så måste undervisningen vara inkluderande och planerad och på så vis att den kan bemöta alla elevers olika behov. Emanuelsson (2004) anser att man ska se elever *i* svårigheter istället för elever *med* svårigheter, vilket innebär att det är viktigt att förstå hur svårigheterna och dess orsaker påverkar flyktingbarnen. Detta förutsätter att läraren vet hur man ska ta hand om svårigheterna, och även veta vilket stöd som är nödvändigt för just den situationen som eleven befinner sig i (Emanuelsson 2004: 113). Skolorna måste tillgodose nyanländas behov, på samma sätt som skolan måste kunna hantera alla barn med särskilda behov (Wigg 2008:10). Begreppen inkluderande och integrerad undervisning förblir förenade med uttrycket "en skola för alla". Begreppen bygger på målen som man strävar mot i skolans styrdokument. Dessa mål har blivit mer tydliga och genomgripande i dagens styrdokument.

Förutom undervisningen i skolan samtalar informanterna om hur presentationen inför ordinarie klassen gick till. Vissa fick varken presentera sig eller berätta om sig själva, vilket saknades och andra blev presenterade av lärarna själva. En av informanterna upplevde att det var svårt att förstå klassens elever samt att de hade svårt att förstå henne, vilket kan bero på bristen av presentationen inför klassen. I läroplanen 2011 beskrivs det att utöver undervisningen är ett av skolans uppdrag att utveckla förståelsen för den kulturella mångfalden hos barnen, vilket delvis kan tillämpas genom att nyinflyttande barn får chansen presentera sig själva. Trots detta uppdrag känner majoriteten av informanterna bristen av möjligheten att kunna få återberätta om sina erfarenheter, upplevelser ifrån sitt hemland samt sin kulturella bakgrund. Denna presentation behöver inte direkt leda till att informanterna skulle uppleva en bättre integrering i den ordinarie klassen men däremot menar Cummins (2000) att det är viktigt att eleverna får chansen att bidra med sina tidigare språkliga erfarenheter samt sin kulturella bakgrund. Forskaren Cederberg (2006) instämmer med Cummins och anser att kulturella förförståelse samt uppfattningsförmåga bör existera hos alla individer i skolan, lärare såväl som elever. Cummins (2000) grundar sitt resonemang på att det finns intresse och nyfikenhet hos alla individer att ta del av det unika hos andra individer. Utöver detta kan det bidra till en känsla av delaktighet, sympati för andra samt en växande självkänsla (Cummins 2000).

8. Avslutande diskussion

I den avslutande diskussionen kommer jag dels att besvara studiens frågeställningar och dels lyfta fram andra tankar och funderingar som har uppkommit under studiens gång.

8.1 Förberedelseklassen

Informanterna i min studie visar stor uppskattning för förberedelseklassen och förberedelseklassens verksamhet. Informanterna anser att utan en start i förberedelseklassen vore det omöjligt att kunna börja i den ordinarie klassen. Informanterna uttrycker detta genom att resonera kring sin trivsel i förberedelseklassen, introduktionen samt att undervisningen var konkret och på en rimlig nivå. Olgac (1995) menar att det är den lilla gruppen i förberedelseklassen samt läraren i klassen som ofta bidrar till tryggheten för nyanlända i mötet med den svenska skolan. Vidare resonerar Olgac (1995:5) kring värdet av en lugn skolstart för nyanlända samt hur viktigt det är att eleverna upplever lugn och ro. Mina fyra informanter ansåg dock att det inte var tillräckligt lugnt i förberedelseklasserna under deras studietid, men att den däremot var trygg. Dessutom är min erfarenhet att in- och utflyttning av nyanlända elever från förberedelseklassen är något som kan förekomma regelbundet vilket kan påverka gruppens gemenskap samt göra den sårbar. Olgac påpekar även att gruppammansättningen förändras ofta vilket bidrar till en skör stabilitet (1995:6).

Informanterna ansåg att de utvecklade sitt språk betydligt mer i den ordinarie klassen. Detta berodde på att undervisningen i förberedelseklassen i första hand var inriktad att de nyanlända eleverna skulle tillägna sig en viss grund i det svenska språket för att sedan kunna förflyttas till den ordinarie klassen (Blob 2004; Skolinspektionen 2009). Elevernas upplevelse av att inte ha lärt sig tillräckligt mycket svenska i förberedelseklassen, är däremot normalt med tanke på att det tar cirka två år att tillägna sig ett fungerande vardagsspråk (Cummins 2001).

Jag finner det intressant att samtliga mina informanter i studien talar om förberedelseklasstiden i både positiva samt negativa formuleringar. Sammanfattningsvis argumenterar informanterna för både pedagogisk och social inkludering i förberedelseklassen.

8.2 Övergången från förberedelseklassen till en ordinarie klass samt den ordinarie klassen

Övergången från förberedelseklass till den ordinarie klassen är i allmänhet en svårighet för de nyanlända, påverkan visar tydligt på en exkluderingsproblematik av både pedagogisk - och social karaktär (Blob 2004). Den svenska skolan har i syfte att använda sig av en successiv övergång för att på lättaste sätt underlätta för de nyanlända. En successiv övergång sker genom att låta de nyanlända få vara med i den ordinarie klassen några gånger innan förflyttningen, för att sedan börja gå där på heltid (Blob 2004). Tyvärr verkar det som om inga av mina informanter har fått genomgå en successiv övergång. Informanterna i studien upplevde att de i övergångsprocessen hamnade mer eller mindre i en obekvämt situation då de inte kände sig delaktiga varken pedagogiskt eller socialt.

Något som jag reagerade på var att mina informanter inte fick något extra stöd under sin undervisning, förutom en av informanterna, Maria, som hamnade i en etnisk svensk klass efter förflyttningen. De andra informanterna hamnade i en mångkulturell klass, detta framhävs inte i intervjuerna lika tydligt men med tanke på att jag var på besök i deras skola under intervjuerna så kan jag bekräfta detta. En aspekt av detta tankeutbyte att majoriteten inte fick någon extra hjälp kan vara att lärarna som har en mångkulturell klass har olika erfarenheter samt beredskap för att kunna anpassa sin undervisning utifrån alla behov. Förutom detta så delar majoriteten av eleverna i det mångkulturella klassrummet det gemensamma med de flesta eleverna, nämligen att ha ett annat modersmål än svenska. På detta sätt får läraren i en mångkulturell klass erfarenhet av barn med ett annat modersmål än svenska. Läraren får syn på ett annat lärande vilket inte är någon garanti för alla lärare även om de har utbildning i och kännedom om andraspråksdidaktik (Hyltenstam & Lindberg 2004).

Den ena informanten som hamnade i den etnisk svenska klassen fick visserligen extra hjälp, detta kan man tolka utifrån att man försöker kompensera för den nyanländas brister. Detta gör man genom att bland annat ge den nyanlända extra undervisning i svenska. Informanten upplevde detta som en isolerad åtgärd. Åtgärder av extra undervisning i svenska anser jag inte vara tillräckligt, utan alla lärare måste kunna arbeta språkutvecklande i all sin undervisning med alla elever och inte endast med nyanlända som man ”plockar ut från sin klass”.

Att anpassa klassrummet och lektionerna till språkstimulerande verksamhet kan vara en komplicerad process. Som lärare måste man tänka på att skapa en undervisning där man integrerar språket samt

ämneskunskaper för att kunna hjälpa nyanlända med att utveckla sitt språk samt att fortsätta utveckla sina ämneskunskaper (Gibbons 2006:24). Kunskap och språk hänger ihop och genom språket bildas kunskap, språket gör kunskapen synlig och hanterbar för de nyanlända. Ett sätt att genomföra detta kräver en kännedom om elevernas kunskapsnivåer vilket gör det möjligt för läraren att arbeta utifrån en proximal utveckling. Det vill säga att läraren vet skillnaden mellan vad eleven kan göra utan hjälp och vad eleven kan göra med hjälp (2006). Läraren leder eleverna mot nya färdigheter, nya begrepp samt andra förståelsen. Detta ses som ett tillfälle då läraren hjälper eleven att den så småningom ska kunna utföra samma uppgift på egen hand (Gibbons 2006:29). Vygotskij ger uttryck åt detta: ”Det ett barn idag kan göra med stöd, kan hon eller han göra på egen hand imorgon” (Gibbons 2006;29). Genom Cummins modell (se Cummins modell via URL) i tankarna kan läraren utifrån språket vara ett viktigt kontextuellt stöd för de nyanlända eleverna när uppgifterna ställer höga krav på den kognitiva förmågan. För de lärare som inte har någon direkt utbildning i att undervisa elever med svenska som andraspråk krävs det åtminstone ett språkutvecklande förhållningssätt i deras arbete med de flerspråkiga eleverna.

En annan intressant fråga är hur eleverna i den ordinarie klassen har förberetts inför de nyanländas förflyttning? Min erfarenhet av detta är att många av eleverna betraktar de nyanlända som ”de som inte kan svenska” det vill säga att de nyanlända kategoriseras innan förflyttningen utifrån sin tillhörighet i förberedelseklassen. Risken är att få stämpeln som ”den som inte kan svenska” hänger kvar med de nyanlända om inte eleverna i den ordinarie klassen förbereds inför förflyttningen. Det är viktigt att eleverna vet och förstår vad det innebär att komma till ett nytt land och ny skola och att inte kunna språket. För att öka integrationsprocessen för de nyanlända bör skolan, ur ett sociokulturellt perspektiv finna olika former av samarbete mellan eleverna i förberedelseklassen och eleverna i den ordinarie klassen. På så vis kan det finnas en möjlighet att suddas bort gränserna mellan de olika klasserna samt att inkluderingsprocessen stiger till en positiv riktning (Emanuelsson 2004) . En annan intressant fråga är om man ska låta de nyanlända eleverna börja direkt i en ordinarietklass när de börjar i den svenska skolan? Det skulle iallafall lösa ett problem när det gäller övergången från förberedelseklassen till den ordinarie klassen, men vilka krav skulle det ställa på skolan och lärarna och även de nyanlända?

9. Slutsatser och fortsatt forskning

Informanterna i den här forskningen har inte erfarenhet av någon annan introduktionshandledning än den som erbjöds i deras förberedelseklass. Utifrån ett lärandeperspektiv ser informanterna att den undervisning som erbjöds i förberedelseklassen ledde till en grund för att de skulle kunna klara av att börja i den ordinarie klassen. Detta är begripligt med tanke på att informanterna placeras i förberedelseklassen redan från dag ett.

Medan informanterna går i förberedelseklassen anser de att klassen är pedagogiskt samt socialt inkluderande. När övergången sker från förberedelseklass till den ordinarie klassen upplevde informanterna att det blev mer tydligt att förberedelseklassen är en exkluderad särskild undervisningsgrupp, där de nyanlända skall förberedas inför övergången och undervisningen i den ordinarie klassen samt kunna inkluderas med de nya klasskamraterna. Problematiken uppstår i bristen av tydligheten gällande övergången samt kännedomen om den nya klassen. Trots noggranna planeringar och förberedelser verkar det saknas kunskap om olika förhållningssätt som i detta sammanhang skulle möjliggöra delaktighet för de nyanlända i den ordinarie klassen, anser informanterna. Olgac (1995) beskriver att förberedelseklassen ska bidra till att ge eleverna en väg in i den svenska skolan med dess arbetsmetoder, regler och förhållningssätt för att de nyanlända ska kunna börja i en ordinarie klass och inkluderas. Forskaren Cederberg anser att de nyanlända barnen måste ha vissa en viss given kulturell förförståelse för att kunna tolka och förstå vad som sker i den ordinarie klassen samt vad som förväntas av dem (2006:52). De individuella tolkningarna som de nyanlända gör av den osynliga pedagogiken, det vill säga vad som ska ske i klassrummet och hur det uppfattas, utgör att de nyanlända inte ska avvika från det som uppfattas som normalitet eller normala beteenden (Cederberg 2006). Bristen av dessa tolkningar kan medföra att de nyanlända riskerar att avvika från klassens samhörighet (Cederberg 2006).

Detta framför krav på en ständig kompetensutveckling inom det mångkulturella skolsystemet. Forskningens resultat har bidragit till flera intressanta forskningsresultat. Som relevant för fortsatt forskning inom detta ämne vore det intressant att forska om hur nyanlända som direkt hamnar i ordinarie klass istället för förberedelseklass beskriver och upplever sin skolsituation. Denna forskning kan även vara användbar för större forskningsarbeten om skolsystemet, att genom de nyanländas erfarenhet och upplevelse få en förståelse om vad man kan åstadkomma för utveckling samt hur man kan arbeta med nyanlända barn.

10. Käll- och litteraturförteckning

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011): *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.
- Almqvist, Kjerstin (1990). *Flyktningbarn*. Kristianstad: Kristiansstads boktryckeri AB.
- Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber, s 33
- Blob, Mathias (2004). *Skolintroduktion för nyanlända flykting- och invandrarbarn. En översikt studie av arbetet i fyra storstadskommuner*. Stockholm: Elanders Digitaltryck AB
- Bråten. Ivar (2009) (red). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Bunar, Nihad (2010). *Nyanlända och lärande. – En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 6: 2010
- Cederberg, Meta (2006) *Utifrån sett – Inifrån upplevt - Några unga kvinnor som kom till Sverige i tonåren och deras möte med den svenska skolan* . Malmö Högskola, Holmbergs AB
- Cummins, Jim (2001). *Andraspråksundervisning för skolframgång - en modell för utveckling för skolans språkpolicy*. I Naucmér, Kerstin (2001) (red). *Symposium 2000 – Ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: Stigma
- Dalen, Monica (2007) *Intervju som metod*. Gleerups.
- Emanuelsson, Ingemar (2004). *Integrering/inkludering i svensk skola*. I Tøssebro, Jan (red.), (2004), *Integrering och inkludering*. Studentlitteratur, Lund.
- Gibbons, Pauline (2006) *Stärk språket, stärk lärandet. Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Uppsala. Hallgren & Fallgren
- Hessle, Marie (2009) *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (2004) (Red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Johnson, Gustav (2007) *Intervju som forskningsmetod*. I Dalen, Monica: *Intervju som metod*. Gleerups.
- Kvale, S. (1997) . *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.

- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Lalander, Philp (2011) *Observationer och etnografi*. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.): *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.
- Maltén, Arne (1998) *Kommunikation och konflikthantering - en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilholm, Claes (2006) *Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd"- Vad betyder det och vad vet vi?* Myndigheten för skolutveckling. Forskning i Fokus nr 28.
- Nilholm, Claes (2007). (2 uppl.). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur
- Nilsson, Jenny (2009) *En kartläggning av nyanlända barn och ungdomars introduktion i Östergötlands tretton kommuner*. Stockholm
- Olgac, Christina Rodell (1995). *Förberedelseklass, en rehabiliterande interkulturell pedagogik*. Göteborg: Almqvist & Wiksell Förlag AB
- Skolverket (2008) *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Fritzes
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* Stockholm:Fritzes
- Skott, Carola (2004) *Berättelsens praktik och teori - narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Säfström, Carl Anders (2006) (red.) *Den mångtydliga skolan. Utbildning i det postmoderna samhället*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. ScandBook AB, Smedjebacken
- Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.
- Vygotskij, Lev (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos
- Wigg, Ulrika (2008) *Bryta upp och börja om - Berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet*. Linköpings Universitet, Studies in Behavioural Science.
- Öberg, Peter (2011) *Livshistorieintervjuer*. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011): *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.

Ödman, P-J. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Göteborg: Nordstedts.

10.1 Elektroniska källor (URL)

Cummins modell <http://www.homeofbob.com/literature/esl/cogContexQuads.html>
Sidan besökt: 2013-11-01

Cummins, Jim (2000). *Andraspråksundervisning för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy*.
http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.83984.1333705598!/menu/standard/file/2000_1_Introduktion_Naucler.pdf Sidan besökt: 2013-10-18

Migrationsverket (2012): *Årsredovisning 2012*. Sidan besökt: 2013-10-01
<http://www.migrationsverket.se/download/18.43648b4513b902d4269732b/>

Skolinspektionen (2009): *Utbildning för nyanlända elever - rätten till en god utbildning i en trygg miljö*.
Sidan besöktes: 2013-10-03 <http://www.skolinspektionen.se/documents/kvalitetsgranskning/nyanlanda-elever/nyanlanda-elever.pdf>

Skolverket (2000): *En skola för alla. Om det svenska skolsystemet*. Sidan besökt: 2013-10-03
http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D725

UNHCR: *Vem är flykting?* Sidan besökt: 2013-10-01
<http://www.unric.org/sv/humanitaera-fragor/25742>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. www.vr.se

11. Bilagor

11.1 Intervjufrågor

Bakgrundsfrågor

- Kön?
- Ursprungsland?
- Modersmål?
- Ankomst till Sverige?

Frågor kring förberedelseklass

- Kan du berätta hur det var att gå i en förberedelseklass?
- Hur länge fick du gå i förberedelseklassen?
- Hur trivdes du i förberedelseklassen?
- Hur tycker du att du integrerades i förberedelseklassen?
- Fanns det många i förberedelseklassen som talade samma språk som dig ?
- Kände du att det tog lång tid för dig att få kompisar i förberedelseklassen?
- Upplevde du att läraren var tillgänglig under rasterna för att kunna ge dig stöd och hjälp ifall det behövdes?

Frågor kring övergången från förberedelseklass till ordinarietklassen samt frågor kring ordinarietklassen

- Hur upplevde du övergången från förberedelseklassen till den ordinarietklassen?
- Vilka förväntningar hade du på den ordinarietklassen?
- Hur blev du mottagen av klassens lärare?
- Hur blev du mottagen av klassens elever?
- Vad gjorde läraren för att få dig att känna dig som välkommen i den nya klassen?
- Hur kände du att ditt samspel var med resten av klassen?
- Hände det att du kunde känna dig utanför under vissa tillfällen? Vill du motivera?
- Upplevde du det att det var lätt att få kontakt med resten av eleverna i klassen?
- Kunde du känna att du inte ville gå till skolan under vissa perioder? Motivera?
- Vilka likheter finns det att gå i ordinarietklassen samt förberedelseklassen?
- Vilka skillnader finns det att gå i ordinarietklassen samt förberedelseklassen?

Avslutning

- Berätta vad du anser att man bör ändra på i förberedelseklassen?
- Utifrån dina upplevelser och erfarenheter hur anser du att en lärare bör bemöta en nyinflyttad elev?
- Hur brukade ni arbeta med uppgifter i klassen? Par, grupp, själv?
- Hur gillar du att arbeta?
- Fick du extra undervisning i svenska? Om svaret är ja, hur upplevde du det? Påverkade det din integrering med eleverna i klassen?

11.2 Mail till informanternas skolor

Hej!

Mitt namn är Amanda Kasten och jag studerar till lärare på Södertörns Högskola. Just nu är jag inne på min allra sista termin och det betyder att jag har ett examensarbete att skriva. Syftet med mitt examensarbete är att försöka förstå samt få en uppfattning om flyktingbarnens upplevelser av förberedelseklassen, förflyttningen till den ordinarie klassen samt den ordinarie klassen. Målet med denna forskning är att öka förståelsen för flyktingbarnens skolsituation. Förhoppningsvis väcker denna forskning andra diskussioner om nyanländas integrering i skolan samt om förberedelseklassen. För att kunna genomföra detta så kommer jag att behöva intervjua elever som har gått i förberedelseklass. Detta betyder forskningens fokus kommer att formas utifrån elevernas egna erfarenheter och upplevelse.

Jag tar kontakt med dig som rektor på X-skolan för att få tillstånd att komma och intervjua några elever i er skola. Intervjuerna kommer att ske med ca två elever som går i årskurs 7-9 (från er skola och även andra skolor i X-kommunen). Hela forskningen kommer utmärkas av etiska principer det vill säga inga namn kommer att finnas med i uppsatsen inklusive skolans namn. Jag hoppas att jag får ert tillstånd så att jag redan i början av nästa vecka besöker skolan och utför intervjuerna.

MVH// Amanda Kasten.
Telefonnummer: 073 XXX....